

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Capitvlvm III. Odoardus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

modo hoc onus sustinere possit, alioquin aliunde Episcopi providentiâ subsidium adferri debet.

Corollarium. Ex dictis apparet, textum hujus cap. ampliandum esse cum *Abb. in cit. c. 3.* quod successor solvere debeat debita antecessoris non tantum, quæ pro Ecclesia contracta sunt, sed interdum etiam, quæ pro necessaria sustentatione personæ: quod maximè locum habet in Episcopis, aliisque Prælati, quippe quos inter & Ecclesiam eorum major conjunctio intercedit, quàm inter alios beneficiarios, & eorundem beneficia.

CAPITULUM II.

Si quorundam.

PARAPHRASIS.

Gregorius IX. universis Prælati prohibet, ne quispiam Ecclesiam suam pro alienis debitis gravare, aut litteras alicui, seu sigilla concedat, quibus Ecclesia obligari possit; quod si hoc attentatum fuerit, Ecclesiæ ad solutionem talium debitorum non teneantur, & is, qui contra prohibitionem facere præsumpserit, ab administratione spiritualium, ac temporalium suspensus sit.

SUMMARIUM.

Casu, quo Prælati gravet alienis debitis Ecclesiam, nulla est obligatio.

Notandum. Si Prælati Ecclesiam gravet, aliena debita nomine Ecclesiæ suscipiendo, seu fidejübendo pro alijs, aut litteras, vel sigilla tradendo, quibus Ecclesia obligari queat, irrita est obligatio, & Prælati suspensionem ab administratione Ecclesiæ in spiritualibus, & temporalibus ipso jure contrahit. Adverte autem ad verbum *gravare*; si enim justa, & rationabilis causa sit, & Capitulum consentiat, Prælati nomine Ecclesiæ suæ pro alio fidejübere potest, imò etiam sine Capituli

consensu, si alienum debitum modicum sit; cum enim ex rationabili causa bene meritis, v. g. ex rebus Ecclesiæ donare possit, multò magis fidejübere potest, nam hæc officia charitatis, & beneficentia sunt à Prælati non aliena, uti docui in *cap. nati. de fidejussionibus*. Quare eadem ratione Prælati ex bonis Ecclesiæ, si abundantia sint, mutuo dare poterit, licet ad monet *Joan. And. & Abbas in fine c. de p.*

His duo adde, primum. Quod hæc constitutio, quatenus pœnalis est, & certam infert, Episcopos non comprehendit, juxta *c. quia 4. de sententia excommunicationis in 6.* Alterum, ab ista suspensione, cum in perpetuum lata, & non revocata sit, Episcopum dispensare posse. Sciti docet *Suarez, de censuris disp. 11. c. 1. n. 2.* & docui *lib. 1. tra. 1. p. 3. c. 4. n. 3. contra Abb. hic n. 5.*

CAPITULUM III.

Odoardus.

PARAPHRASIS.

Clericus Odoardus obligatus erat Clerico P. & quibusdam Laicis ad solvendam pecuniæ summam: ij, cum Odoardus coram officiali Rhemenis Archidiaconi convenissent, Odoardus factus est debitor, sed propter inopiam solutioni inoparem esse se dixit. Nihilominus officialis eum solvere recusantem excommunicavit. Hæc res, cum ad Gregorium IX. delata esset, is rescriptis ad delictos suos, si constiterit, quod Odoardus seu in totum, seu ex parte debitum solvere non possit, ut sententiam excommunicationis relaxent, recepta prius ab illo cautione idonea, si ad fortunam meliorem venerit, quod debita dissolvere.

SUMMARIUM.

Quando Clerici gaudeant privilegio hujus Capituli?

Notar.

Notandum, Clericus privilegij Clericalibus gaudens ob debita civilia, si ob inopiam ea solvere non possit, nec excommunicari, nec incarcerari potest, sed neque ad bonorum cessionem compelli, dummodo cautionem præster, saltem juratoriam, quod satisfacere velit, si ad meliorem fortunam venerit. Ita *Gl. & Canonista super hoc c. Covarr. 2. resolutionum c. 2. n. 9. Menochius in arbitr. casu 183. prope finem. Farinacius in praxi criminali q. 27. n. 65. & dixi lib. 3. tra. 2. c. 12. n. 5.*

Explico verba notandi. Primò intelligi ea non debent de Clericis, qui in Ordinibus minoribus constituti sunt, præterquam si Ecclesie inserviant, vel in habitu, ac toalarâ constituti ex voluntate Episcopi in studijs versentur. Sicuti videre est apud *Covar. cit. n. 9. §. sed & quo.*

Secundò dixi, constitutionem tantum habere locum, si agatur de debito ex causa civili: secus autem est, si debitum sit ex delicto, vel ex commisso dolo, tunc Clericus capi, & carcerari potest. Sicut docet *Farinac. n. 27. Barbosa n. 10. & 15. hic & dixi de hoc in c. 1. not. 3. de deposito. Idemque locum habet, si Clericus debitor fugam arripiat, aut de fuga suspectus sit, sicuti docui in eodem c. 1. not. 4. & tradunt *Farin. & Barbosa cit. locis.**

Tertiò dixi, si solvere non possit Clericus ob inopiam, quam utique probare tenetur, saltem summarie, ac præsumptivè ex communi hominum opinione, aut suorum redituum tenuitate, prout *hic Barbosa replicat n. 4.*

Quartò dixi, quòd excommunicari non possit, eò quòd contumacia in solutione committenda esse nequeat, si solvendi impotentia adsit, cum impossibilium nulla obligatio sit. Quamobrem cum hic delegatis præcipitur, ut latam excommunicationis sententiam relaxent, id vel significat declarationem, sententiam irritam fuisse, qualis loquendi modus etiam reperitur in *c. ad probandum 24. de re judicata. ubi Gl. V. cassata explicat, cassa & irrita nun-*

tiata, vel continet relaxationem, seu absolutionem sententiæ, quoad forum externum, cum in eo non constitisset officiali, allegationem inopiæ veritate nixam esse.

Quintò dixi, quòd carcerari non possit. Id verò limitatur primò, si Clericus in dolo versatus sit, seu deceperit creditorem, v. g. fingendo se Laicum, vel abscondendo bona sua, ne ex ijs solutio fiat; aut si coram Judice falsò negarit debitum; tunc in carcerem conjici potest, non præcisè ratione debiti civilis, sed ratione criminis, juxta ea, quæ docui in *c. 1. de deposito. & docet Molin. tra. 2. disp. 5. q. 1. n. 13. & 21.* Et simile est, si ex prohibito sibi ludo, vel malâ administratione, & dilapidatione debitor sit, de quo *Barbosa hic. n. 21.* Secundò. Si Clericus debitor de fuga suspectus sit, Ecclesiastici judicis auctoritate capi, & in carcere detineri potest, donec integrum debitum solvat, vel de solvendo cautionem idoneam præster, quin & ipsemet creditor eum per se, vel per alium capere potest, & ad judicem Ecclesiasticum ducere, si in actuali fuga fuerit, sicuti tradit *Covar. 2. resolutionum c. 1. n. 9. Barbosa hic n. 10. Molin. n. 22.*

Sextò dixi, quòd ad bonorum cessionem compelli non possit, sicuti hic Canonistæ docent, nominatim *Abbas n. 8. Gl. in L. milites c. in principio. ff. de re judicata,* etenim quòd privilegium in ea Lege militibus versantibus in expeditione tribuitur, idem *Glossa, Bartolus,* & alij ajunt, habere locum etiam in quasi militibus, videlicet in advocatis, & patronis causatum, & multò magis in militia cælestis militibus, sive Clericis. Consistit autem privilegium in eo; nempe si debitor in mora solvendi sit, postquam à judice condemnatus est ad solvendum, executio fieri potest in bonis ejus, quòd si ex his solutio integra haberi non possit, debitor, petente creditore, in carcerem conjiciendus est, nisi cessionis bonorum beneficio uti malit debitor *L. 1. cod. qui bonis cedere possunt.* Tum verò omnia debitori bona auferuntur, & creditoribus

coribus addicuntur remanente obligatione, ut si is ad meliorem fortunam venerit, reliquum etiam solvere debeat, quatenus commodè potest, ita ut non egeat. *L. is 4. ff. de cessione bonorum, & docui lib. 3. tra. 2. c. ult. n. 5.* At verò Clericus eo beneficio fruitur, ut, si de debito condemnatus sit, vel illud confessus, ac postea in mora solvendi existat, executio quidem fieri possit in rebus, ac bonis ejus, assignando ea creditoribus, tamen in hac re habenda sit ratio, ut non egeat, sive ut portio ei relinquatur, ex qua honestè sustentare se possit, sicuti colligitur ex *c. 2. de fidejussoribus.*

Id verò in quæstione est, num Clericus huic privilegio renuntiare possit, ita ut ob debitum, si in mora solvendi sit, in carcerem conjici queat, vel ut usque ad ultimum obolum, quem habet, solvere teneatur. Probabilis est, renuntiare non posse ne quidem cum Juramento, pro ut ex communiore docet *Barbosa hic n. 24.* eò quòd privilegium hoc non in favorem Clericorum singulorum, sed totius Ordinis clericalis concessum fuerit, ne Clerici ob debitum merè civile, indignè tractentur, vel cum opprobrio Cleri mendicare cogantur. Vide, quæ latius de hac re disputat *Molin. disp. 57 l. n. 24.*

CAPITULUM IV.

Is qui.

PARAPHRASIS.

Qui pecuniam tanquam indebitè à se per errorem solutam condicere seu repetere vult, ostendere tenetur, indebitè solutam fuisse, præterquam, si adversarius neget solutionem sibi factam esse, tunc actor, si ostenderit, se solvisse, onus probandi in negantem conjicit, quòd pecunia debita fuerit.

SUMMARIUM.

1. *Indebitè ex errore solutum, quando repeti possit?*

2. *In dubio nemo facile præsumendus est debitor.*

3. *Nisi de mendacio convictus sit, non.*

Notandum primum. Qui errore debitor solvit, existimans debitum esse, quod erat indebitum, id condicere, seu repetere potest. *L. 1. ff. de conditione indebiti.* Exempli causà, si defunctus debitum solvit, hæres autem ejus rei ignarus iterum solvat, solum repetere potest. Si autem sciens iterum solvat, præsumitur de nare, ut repetere non possit, juxta *regulam 53. ff. cuius per errorem dari repetitum est, ejus consilio dati donatio est.*

Est autem discrimen, num id, quod solutum est, indebitum sit tam naturaliter, quam civiliter, an verò civiliter tantum. In primo casu indistinctè competit repetitio, sive per errorem facti solutio facta sit, sive per errorem juris; ut si mutuatarius ultra sortem quidpiam solvat, arbitrarij, se ad hoc ex mutuo obligari, solum repetere potest. Ratio reddi debet ex *L. non hoc 14. ff. de conditione indebiti.* nam æquum est, neminem cum alterius jure fieri locupletiorum, & tradit *Gl. in regulà 53.* ubi addit, idem esse sententiam, si quis solvit, quod naturaliter tantum indebitum est. Debitum autem civiliter, si ipse accipienti mutuum pecuniam chirographum dedi, in quo reddere promissum postea pecuniam non recepi, chirographum repetere possum, vel agentem exceptam non numeratæ pecuniæ repellere *L. si quis 7. C. de numerata pecunia,* consequenter si solvi, quasi ex promissione chirographi jure actionis civilis debuerim, solum condicere possum. In altero verò casu, videlicet civiliter duntaxat indebitum, ut g. legatum ex testamento imperfecto, potest, an per facti errorem, seu ignorantiam (non supinam *L. nec supina 6. ff. de juri & facti ignorantia*) solutio facta sit, quia hæres putavit, testamentum solenne esse, tunc repetitioni locus est; an ex juris errore solverit, existimans ex testamento imperfecto legata deberi, hoc casu repetitio